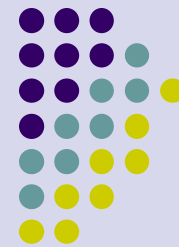
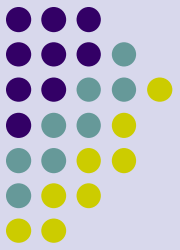

Psychologie adolescentů

Základní charakteristika

Je určen zájemcům o hlubší pochopení psychiky adolescentů – kombinuje se v něm teoretický výklad témat, která souvisejí s obdobím adolescence a diskuse nad konkrétními problémy adolescentů (s využitím struktury Bálintovských skupin). V tomto smyslu je založen na maximální aktivitě zúčastněných.

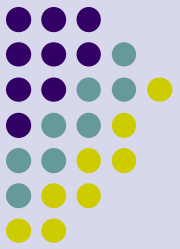

Dospívání dnes: co je typické, co je jiné než dřív...

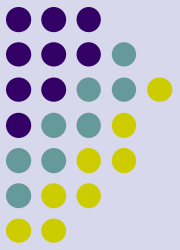
Vymezení dospívání

- puberta, pubescence, adolescence,
- dospívání a mládí
- děti, mládež, dorost, teenageři
- druhé desetiletí života (WHO: 10 – 19 let)
- časná adolescence (11 – 14)
- střední adolescence (14 – 17)
- pozdní adolescence (17 – 20?)

Počátek dospívání (časná adolescence)

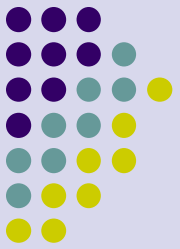
- Počátek dospívání byl a je tradičně determinován biologicky a psychologicky nově stále větší měrou i sociálně
- Dominují **pubertální změny**. Některé **psychické a sociální změny v rané adolescenci lze považovat za přímý důsledek pubertálních** změn. Typické je např. zvýšení zájmu o vrstevníky opačného pohlaví, jež je posilován právě projeveným pohlavním pudem a výskytem sekundárních pohlavních znaků.
- **Další změny** se objevují v té stejné době, ale **nejsou v přímém vztahu k pubertě**, např. kognitivní změny (formální operace, abstraktní myšlení atd..).
- **Některé změny** v tomto věku **jsou především determinovány společenskými podmínkami** a nejsou primárně vázány na biologické dozrávání a psychické změny
- Pojem **psychosociálního moratoria**

Změny v pojetí dospívání – historický pohled

- 1. Adolescence jako bouře a vzdor resp. jako generační konflikt**
(G.S. Hall, 1904, S. Freud, A. Freud, 1946)
hlavní témata: vzpoura, příprava na profesi, oidipovský komplex, obrany já
- 2. Adolescence jako určité období pro splnění vývojového úkolu**
(R. Havighurst, 1948; E. Erikson, 1968).
společenská očekávání, hledání vlastní identity, životní cesta, moratorium
- 3. Adolescence jako konceptualizace životního prostoru**
K. Lewin, 1939; U. Bronfenbrenner, 1979
osobní význam a strukturace životního prostředí dospívajícího, kulturní vlivy, adolescentní kultura a subkultury
- 4. Adolescence jako utváření vlastního vývoje**
(R. Lerner, 1985, 2001; P. Baltes, 1997; Arnett, 2000)
dospívající jako aktivní subjekt vlastního vývoje, dospívající jako podnět pro ostatní, období adolescence jako hodnota sama o sobě, přesahy do dospělosti

Změny v pojetí dospívání – historický pohled

Vzdor, vzpoura a příprava na dospělost
(negace identity dospělých)

Vývojový úkol a společenský tlak
(dosažení „společensky správné“ identity)

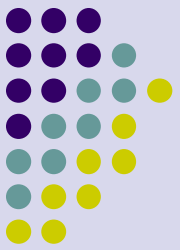

Prostor pro seberealizaci a životní styl
(hledání vlastní hodnoty, utváření „pravé adolescentní identity“)

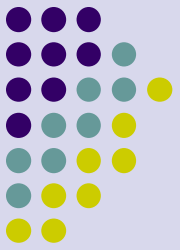
Start do autorství vlastního života
(adolescentní identita jako reflexe vlastní přítomnosti a budoucnosti - procesu celoživotního utváření)

Aktuální změny v pojetí dospívání: v čem se liší současná generace od generací předchozích

- **Vyhrocení mezigeneračních vztahů**, které sejevilo téměř jako nezbytný předpoklad pro překonání závislosti na autoritách a jako jediná cesta k dosažení vlastní autonomie, **není dnes klíčovou charakteristikou dospívání**.
- **Z mnoha výzkumů vyplývá, že převážná většina dospívajících si se svými rodiči „spíše rozumí“** (Petersen, 1988). Tam, kde se objevuje hodně konfliktů, jde často o situaci, kde byly problémy a střety (byť ne tak zjevné) již v dětství (Coleman, Hendry, 1999).
- Tradičně se v této souvislosti zdůrazňovalo, že vliv rodičů na dospívající děti postupně klesá a narůstá význam vrstevnických vztahů. Novější výzkumy však dokládají, že **význam rodičů se sice mění, ale v zásadě neklesá** (Nurmi, 2001; Adams, Berzonsky, 2003; Macek, 2003).

Aktuální změny v pojetí dospívání: v čem se liší současná generace od generací předchozích

- **snížil se význam genderových stereotypů a norem**, např. v oblasti sebehodnocení dívky „dohánějí“ chlapce
- **zvýšila se hodnota zábavy**, volného času
- **„správné“ a „dobré“ je významově stále blíže tomu, co je „silné“**
- v pozdní adolescenci „odklad závažných rozhodnutí“
- zvýšila se hodnota **osobního rozhodnutí**, svobody a **„kontroly“ nad sebou samým**
- velký tlak na to „mít hodnotu“ být „uznávaný“
- **problém identity a hodnotového zakotvení**